

Monument a les víctimes de la Guerra Civil (1988)

Granollers

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Cementiri Municipal de Granollers.
Emplaçament: Camí del Cementiri, s/n
Alçada: 194

Coordenades:

Latitud: 41.60779
Longitud: 2.29911
UTM Est (X): 441599
UTM Nord (Y): 4606468

Classificació

Número de fitxa: 08096 - 527
Àmbit: Patrimoni moble
Tipologia: Element urbà
Estil / època: Contemporani
Segle: XX
Any: 1988
Autoria de l'element: Salvador Matas (obra artística); Ramon Torra i Jordi Colom (arquitectura)
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Simbòlic
Titularitat: Pública
Titular: Ajuntament de Granollers

Fitxes associades:

[Cementiri Municipal / Cementiri Nou](#)
[Monument a les víctimes dels bombardejos de Granollers \(2000\)](#)

Refugi antiaeri de la plaça de Maluquer i Salvador

Pintura mural A refugi

Refugi antiaeri de l'Ajuntament

Bosc de la Pau

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la dl., 10/06/2024 - 11:34

fitxa:

Descripció

Monument en memòria de les víctimes dels bombardeigs sobre Granollers durant la Guerra Civil, inaugurat el 1988, quan se'n complia el cinquantè aniversari, i emplaçat a l'extrem sud del Cementiri Municipal.

Consisteix en un gran bloc de formigó que es troba partit per la meitat i unit per una ànima d'acer corten. En la part superior aquesta ànima queda visible en forma de quadrat, amb la inscripció: "31 V 1938". A la part davantera del bloc, entre les dues meitats, hi ha aquesta altra inscripció: "1938 En memòria de les víctimes del bombardeig de la Guerra Civil en el 50è aniversari. 1938 – Dimarts 31 de maig – 1988. 1988".

El monòlit fou dissenyat per Salvador Matas, mentre que els arquitectes Ramon Torra i Jordi Colom van fer el disseny de la urbanització. Les mides són 120 x 190 x 80 cm.

Història

El dimarts 31 de maig de 1938, a les 9.05 hores del matí, durant un minut cinc avions italians Savoia-S 79, amb base a l'illa de Mallorca i a les ordres de l'Exèrcit franquista, van atacar Granollers. Els avions van descarregar un total de 60 explosius i 750 quilos de metralla. Els objectius del bombardeig eren punts estratègics de comunicació, com l'estació de ferrocarril de la línia del Nord, el pont sobre el riu Congost i el camp d'aviació de Llerona-la Garriga. També els tallers de muntatge i reparació d'avions, així com les centrals elèctriques situades al carrer del Rec. Cap d'aquests objectius va ser afectat, i les bombes van caure al centre de la població.

La Plaça Major va ser el lloc on es van causar més morts, ja que en aquell moment moltes persones s'abastien d'aliments racionats al mercat municipal situat dins de la Porxada. Les bombes van afectar bàsicament dones i criatures. L'edifici de la Porxada va patir desperfectes, ja que se'n va desplomar part de la coberta. El balanç general van ser centenars de morts (amb les dades que actualment es coneixen n'hi ha registrats 226). La xifra de ferits greus va ser de 165. Els edificis sinistrats van ser més d'un centenar. Les imatges del bombardeig de Granollers van ser notícia internacional i van provocar nombroses protestes i mostres de solidaritat, així com la condemna de la premsa internacional. Els bombardejos indiscriminats contra la població civil perpetrats per l'exèrcit franquista representaven un salt qualitatiu en la manera de fer la guerra, mai vist fins aleshores.

Les víctimes van ser arreglades en el cementiri, a prop d'aquest indret, per ser reconegudes. Però no es pot verificar el nombre aproximat que hi van ser finalment sepultades. Devien ser un gran nombre, i només unes poques es van identificar amb creus.

Una segona tanda de bombardeigs va tenir lloc la nit del 23 al 24 de gener i els dies 24, 25 i 26 de gener de 1939. L'aviació italiana, la legió Còndor alemanya i l'aviació Hispana van tornar a bombardejar la ciutat i van provocar desenes de morts, ferits i molts desperfectes en cases i indústries, així com a l'Hospital Asil. En aquest nou episodi molta gent va passar uns quants dies tancada als refugis. Al cap de poc, el 28 de

gener de 1939, les tropes de Franco entraven a Granollers

Els bombardejos de la Guerra Civil van causar un fort impacte a la ciutat i han quedat ben presents en la memòria popular dels granollerins. Amb l'arribada de la democràcia la fossa comuna on van ser enterrades moltes de les víctimes es convertí en un espai d'homenatge. El 1988 es va commemorar de manera significativa el cinquantè aniversari dels bombardeigs. Aleshores es va inaugurar el primer monument al cementiri en record de les víctimes. L'any 2008, coincidint amb els 70 anys, es va inaugurar el Centre de Cultura per la Pau can Jonch, on s'hi pot veure un petit muntatge expositiu sobre aquests fets. Un dels propòsits del centre ha estat recuperar la memòria de la Guerra Civil i dels bombardejos, i donar-los a conèixer a la ciutadania mitjançant una diversitat d'actuacions. Entre d'altres, s'ha adequat un itinerari sobre els bombardejos a la ciutat, s'han col·locat unes rajoles que fan memòria dels indrets bombardejats, s'ha creat el Bosc de la Pau: un espai amb arbres dedicats a la memòria de les víctimes dels bombardejos. També s'ha impulsat el Manifest "Granollers Ciutats obertes a la pau". Aquestes iniciatives formen part del projecte Memorial Democràtic.

Entre aquestes iniciatives, el 31 de maig de l'any 2000 es va inaugurar aquest segon monument en memòria del bombardeig, emplaçat a l'indret del cementiri on moltes de les víctimes van ser enterrades. Cada any, coincidint amb l'aniversari del bombardeig, s'encén el peveter del monument en record seu.

Bibliografia

Enllaços d'interès:

[Monuments Commemoratius de Catalunya](#)

